

ANDET UDKAST TIL ny fagplan

LIGE FØR SOMMERFERIEN BLEV ANDET UDKAST TIL NY FAGPLAN FOR MUSIK ENDELIG OFFENTLIGGJORT, OG VI ER I FAGUDVALGET VANVITTIG SPÆNDTE PÅ, HVORDAN MUSIKLÆRERE TAGER IMOD DET! UDKASTET KAN LÆSES PÅ MUSIKFAGFORNYELSE.DK, HVOR MAN OGSÅ KAN LÆSE, HVORDAN MAN KAN GIVE MINISTERIET OG FAGUDVALGET KOMMENTARER. I ARTIKLEN HER VIL JEG PRØVE AT UDDYBE AMBITIONERNE OG TANKERNE BAG UDKASTET TIL FAGPLAN FOR MUSIK.

Af Jesper Juellund Jensen, forperson for fagudvalg for musik
Foto: Lars Thor Larsen

FORMATET: FORMÅL, KOMPETENCER, FÆRDIGHEDER, VIDEN, INDHOLD, MÅL ...

Den nuværende fagbeskrivelse, *Fælles Mål*, er som bekendt bygget op med et formål efterfulgt af tre kompetenceområder med kompetencemål opdelt i færdigheds- og vidensområder med et eller flere færdigheds- og vidensmål.

Dette findes så i tre aldersgrupper, 1.-2., 3.-4. og 5.-6. klasse. Fagbeskrivelsen består først og fremmest af mål for, hvad eleven skal kunne og vide, og der er i alt 101 mål! Der står til gengæld principielt set ikke noget om undervisningen: Det er op til læreren.

Den nye fagplan er enklere. Udkastet har et formål og 'fagets karakter', men er så opdelt i indholdsområder, der hver har et mål. Samtidig er det obligatoriske musikfag

kun opdelt i to aldersgrupper: 1.-3. og 4.-6. klasse. Tilbage er kun ti mål, fordelt på fem mål for 1.-3. klasse og fem for 4.-6. klasse.

Beskrivelserne af indholdsområderne siger ikke så meget om, hvad eleven skal kunne og vide, men derimod om hvilket indhold, der skal arbejdes med. Det betyder, at fagplanen går tættere på selve undervisningen. Det afspejles også i udkast til mål, der ikke retter sig mod, hvad eleverne skal kunne og vide, men mod koblingen af elever, indhold og undervisning. Et mål er for eksempel, at "eleverne deltager i og bidrager til legende musikaktiviteter, hvor de i fællesskab laver musik og lyd med stemme, krop, instrumenter og andre redskaber."

Læs mere om fagfornyelsen
på fagudvalgets hjemmeside

[MUSIKFAGFORNYELSE.DK/FAGFORNYELSEN](https://musikfagfornyelse.dk/fagfornyelsen)

Udkast til ny fagplan

Formål

Karakter

Indholdsområde

Mål

NUVÆRENDE FAGBESKRIVELSE 'FÆLLES MÅL'

Formål

Kompetence

Kompetencemål

Kompetence

Kompetencemål

Kompetenceområde

Kompetencemål

Færdigheds- og vidensområde

Færdighedsmål

Vidensmål

MUSIKFAGETS INDHOLD

Fagudvalget foreslår, at musikfaget opdeles i to sammenhængende måder at forholde sig til musik på: At *lave* og *opleve* musik.

AT LAVE MUSIK handler om, at eleverne laver musik gennem skabende, legende og eksperimenterende processer og omfatter sang, sammenspil, digital musikproduktion, improvisation, komposition, arrangement og lydformning.

AT OPLEVE MUSIK handler om, at eleverne får erfaringer med nye og kendte musikformer, som de oplever og lærer at fortolke og formidle, blandt andet gennem musikoplevelser, der nuanceres gennem indsigt i musikkens historiske og kulturelle baggrund.

Det har for det første den konsekvens, at *skaben* og *udøvelse* ikke adskilles: Når man spiller og synger, udfører man ikke bare en tom handling: Man udtrykker en musikalsk mening, og den handling har (bør altid have) et skabende element. Man er ikke bare en maskine, når man udøver musik. Og omvendt er den musikalske skaben ikke løsrevet fra den kropslige udførelse, men må sammen tænkes med denne – for eksempel når man improviserer ideer frem. Adskillelsen af skaben og udøvelse har rødder i nogle bestemte musikalske traditioner, fx klassisk musik, hvor man skelner mellem komponister (skaben) og musikere (udøvelse). Men i andre musikformer er adskillelsen langt mindre udtalt, fx elektronisk musik eller folkemusik. Sammenkoblingen af musikalsk skaben og udøvelse handler derfor også om at give bedre plads til flere musikformer.

For det andet er fremhævelsen af den musikalske *oplevelse* afgørende. Beskæftigelsen med musik må udspringe af oplevelsen, og derefter kan man bearbejde, undersøge, diskutere, analysere og prøve at forstå musikken; men oplevelsen må være omdrejningspunktet, ikke forståelsen.

At *lave* og *opleve* musik understøttes så af et praktisk og teoretisk *håndværk*.

HÅNDVÆRK handler om at gøre eleverne i stand til at forstå og mestre grundlæggende praktiske og teoretiske redskaber i musikaktiviteter og omfatter også grundlæggende musikteori og hørelære.

Udgangspunktet er under alle omstændigheder musik som et *praktisk* fag; men det betyder ikke, at det er teoriløst – bare at teorien må hænge sammen med praksis. Håndværket er derfor både praktisk og teoretisk: Det handler både om at vide, hvor en tone ligger på bassen, om at kunne spille den og om at kunne forbinde bassen til forstærkeren.

Egentlig kunne man godt være stoppet med de tre indholdsområder, og det har der også været fortalere for. Der er dog to delområder, som er så vigtige, at fagudvalget har ment, at de bør have 'lidt ekstra kærlighed', og som derfor i det obligatoriske musikfag er tilføjet som selvstændige indholdsområder:

SANG handler om, at eleverne indgår aktivt i et meningsfuldt musikalsk sangfællesskab, der underbygger sangglæde og inviterer eleverne ind i en levende og varieret sangkultur, som de lærer at sætte egne præg på.

MUSIK OG BEVÆGELSE handler om, at eleverne erfarer musik med og i kroppen på forskellige måder, herunder gennem arbejde med puls- og rytmeformfølelse, dans, timing, fagter og kropslig lytning.

INDHOLD, IKKE AKTIVITETER

Det er vigtigt at understrege, at det er *indholds*-områder, ikke *aktivitets*-områder, selv om der selvfølgelig er en sammenhæng. Alligevel er det værd at være opmærksom på forskellen.

For det første vil mange aktiviteter inddrage mange indholdsområder. Man arbejder måske med en sang, hvor man prøver forskellige muligheder af – aktiviteten involverer således selvfølgelig indholdsområdet sang. Men hvordan skal den synges? Syngemåde? Tempo? Skal alle synges hele tiden? Skal den akkompagneres af et billedskabende lydbillede? Osv. Så er man ved *at lave musik*,

JESPER JUELLUND JENSEN

og for at kunne vurdere den, må man *opleve musikken* og beskrive ens oplevelse. Det gør man blandt andet med begreber, som er en del af ens musikalske *håndværk*. Måske tilføjer man endda fagter eller koreografi til sangen, og så har man også *musik* og *bevægelse* med.

For det andet bliver indholdsområderne for snævre, hvis de alene ses som aktivitetsområder, hvilket nok ses tydeligst i indholdsområdet *musik* og *bevægelse*. Området handler nemlig ikke bare om aktiviteter som dans, stomp, bodypercussion og lignede, men "*sigter mod, at eleverne mærker og oplever musik med hele kroppen og arbejder med sammenhænge mellem musik, lyd, krop og følelser.*" Man kan sige, at området ikke alene handler om at *bevæge sig* til musik, men også om at *bevæges af* musik. Og det er jo noget, der altid har en plads i musikundervisningen.

SPROGET

Indholdsområderne er beskrevet i prosatekst, og vi har virkelig bestræbt os på at skrive letforståeligt – og måske endda inspirerende. Vi har forsøgt at undgå 'slidte' ord; så vi er gået uden om ord som medindflydelse, inklusion, refleksion og deltagelsesmuligheder. Ikke fordi det ikke er

vigtigt, men fordi vi har frygtet en vis mathed over for et teknisk og fladt pædagogisk fagsprog. I stedet har vi forsøgt os med andre måder at skrive det samme. Vi har også forsøgt at anvende et så ligefremt sprog som muligt, så teksten ikke blot kan læses af fagfolk. Det har af og til været lidt af en kamp med ministeriet; for de har naturligvis også skævet til, om teksterne på tværs af fag ikke stikker for meget ud. Vi er meget spændte på, hvordan musiklærere synes, det er at læse teksterne.

FRIHED OG ANSVAR

Fagplanen er *bindende*, så det, der er beskrevet, skal man arbejde med i undervisningen. Vi har forsøgt at ramme en god balance mellem angivelse af et kernestof, som man *skal* arbejde med, og plads til at læreren selv kan udfylde rammen på mange måder og med yderligere indhold. Samlet set skulle fagplanen dog meget gerne give større frihed til læreren, og man slipper som lærer for det 'målbingo', som mange har været trætte af.

Samtidig har de mange mål i Fælles Mål jo også været en støtte: Det var ret præcist beskrevet, hvornår man havde 'gjort det godt nok' og været rundt om det, der blev forventet. Det kan man ikke længere på samme måde aflæse af udkastet til den nye fagplan. I stedet må man forlade sig på sin musikdidaktiske dømmekraft, og det indebærer også et langt større ansvar; men det er et ansvar, som vi føler os meget trygge ved at overlade til lærerne.

MUSIK I BRUG

Til sidst har vi så valgfaget, der på den ene side er en videreførelse af det obligatoriske fag, men på den anden side også indebærer nogle forskydninger i og med, at det nu drejer sig om elever med en særlig interesse for musik. Det betyder blandt andet, at der er færre bindinger for faget. De to 'særlige delområder' – sang samt musik og bevægelse – indgår således stadig, men fremhæves ikke længere som selvstændige indholdsområder. Til gengæld optræder et helt nyt indholdsområde:

MUSIK I BRUG handler om at udvikle og iværksætte oplevelser, hvor musik eller lyd bruges til glæde og gavn for andre, og om at undersøge, hvordan musik indgår i familie-, skole- og samfundsliv.

Noget af indholdet er velkendt fra musikforståelse i det nuværende valgfag, fx fra 'Musikliv' og 'Musik i medier'; men der er en afgørende forskel: Det centrale i *musik i brug* er, at eleverne selv skal iværksætte musikaktiviteter. Det kan fx være en juleafslutning eller morgensang på skolen, eller det kan være en playliste til en fest eller til en lokal forretning.

Vi overvejede at kalde indholdsområdet for 'musikalsk entreprenørskab', og det rammer det faktisk ret godt efter min mening. Når vi alligevel holdt fast i 'musik i brug', skyldes det, at mange måske vil forbinde entreprenørskab med et mål om økonomisk gevinst. For eksempel beskrives entreprenørskab i Den Danske Ordbog som "det at omsætte kreative idéer til konkret virksomhed og påtage sig en økonomisk risiko i håb om at få forretningsmæssig succes". Men når vi i fagplanen taler om 'glæde og gavn', behøver det ikke at indebære økonomisk værdi, men kan selvfølgelig rette sig mod andre værdier. Der er da også mange lærere, der bruger begrebet entreprenørskab mere bredt og laver alle mulige spændende ting med eleverne som aktive iværksættere. Vi regner med, at de genkender intentionen i fagplanen, selv om ordet entreprenørskab ikke nævnes eksplicit.

Det er også helt oplagt at inddrage design-metoder i elevernes arbejde, og vi har også overvejet at inkludere design som en del af indholdet. Det ville også trække nogle oplagte tråde til elevernes erfaringer fra håndværk og design og fra arbejdet med teknologiforståelse i dansk, matematik og natur og teknologi. Når vi har udeladt det, skyldes det, at fagplanen jo er bindende, og vi vil helst ikke binde musikleæreren til at arbejde med en bestemt metodik. Igen håber vi, at den designbegeistrede lærer selv ser den oplagte mulighed for at inddrage designfaglighed.

AFSLUTNING

Jeg kunne have skrevet om meget mere – om kulturarven, om at betone handlemuligheder og mestringstro, om de mange slags musikalske fællesskaber, om 'musikalsk dømmekraft', om den elektroniske musik, om samtidig kunstmusik, om at fastholde at musik også handler om noget, man ikke kan sætte ord på, om balancen mellem medbestemmelse og glæden ved at lade sig føre og om at give plads til musikoplevelser, der først senere rodfæster sig, og som er svære at evaluere. Men det må blive en anden gang. Jeg håber, at I vil tage godt imod fagplanen, og jeg håber, at rigtig mange har mod og lyst til at give os kommentarer.

1.-2. klasse

Kr. 120,-
(150,-)

Musik i skolen 1

af Kirsten Juul Seidenfaden,
Peter Riis og Thomas Juul

Overskuelige, konkrete og eksemplariske undervisnings-eksempler for lærerstuderende eller den nye musikleærer uden så mange praktiske erfaringer med faget. Første hæfte i serien.

Målgruppe: 1.-2. klasse
ISBN 978-87-7178-255-4

Kr. 128,-
(160,-)

Alle med på beatet

af Malene Kjærsgaard

En række øvelser og aktiviteter i progression, som læreren kan bruge direkte i musikundervisningen sammen med de tilhørende digitale ressourcer, herunder videoer.

Målgruppe: 1.-2. klasse
ISBN 978-87-7178-254-7

Kr. 272,-
(340,-)

Frikvarter

af Thomas Larsen

12 sange til hverdagen i skolen – lige fra første skoledag til sommerferien. Sangene er overskuelige og for det meste med helt korte sangtekster.

Målgruppe: 1.-4. klasse
ISBN 978-87-7178-218-9